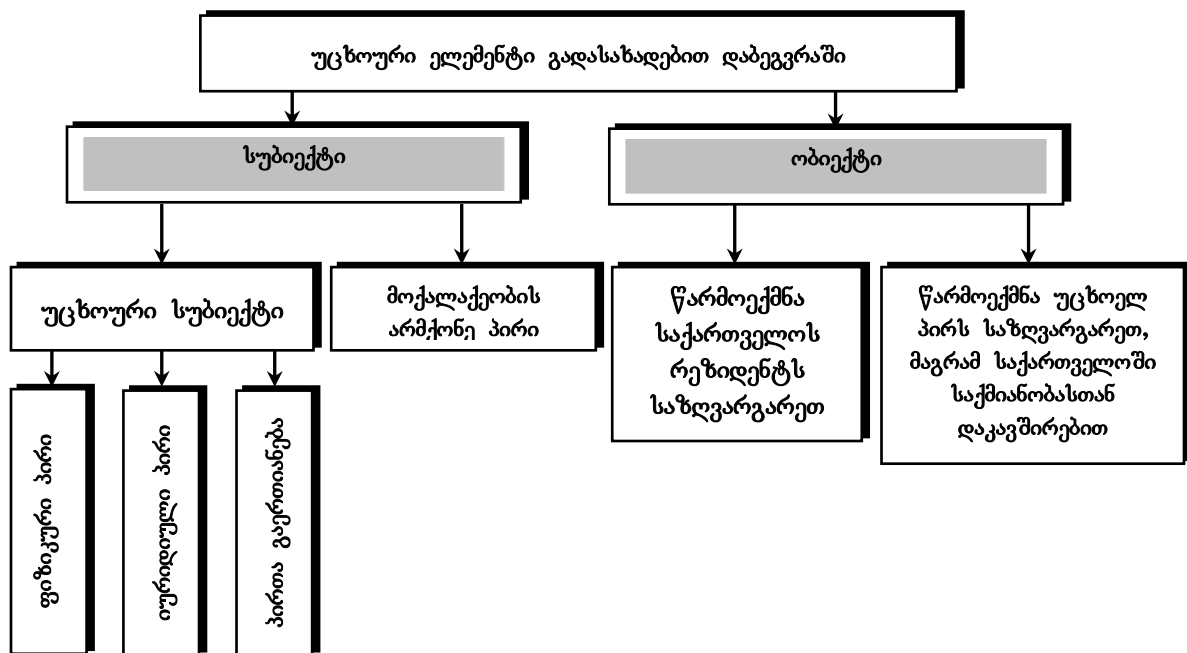

4.1. საგადასახადო ურთიერთობები უცხოური ელემენტით

საგადასახადო სამართალი არეგულირებს საგადასახადო ურთიერთობებს უცხოური (საერთაშორისო) ელემენტით. საგადასახადო ურთიერთობები უცხოური ელემენტით შეიძლება გავაერთიანოთ ორ ჯგუფად. პირველ ჯგუფს მიეკუთვნება შემთხვევები, როდესაც სახელმწიფო კრეფს გადასახადს იმ გადასახადის გადამხდელიდან, რომელიც წარმოადგენს უცხოური სამართლის სუბიექტს, მეორე ჯგუფს კი მიეკუთვნება შემთხვევები, როდესაც სახელმწიფო ითხოვს გადასახადის გამომგარიშებას დაბეგვრის იმ ობიექტიდან, რომელიც ეროვნული სამართლის სუბიექტს წარმოექმნა საზღვარგარეთ. პირველ ვარიანტში უცხოური ელემენტის სახით გვევლინება სუბიექტი, ხოლო მეორეში – დაბეგვრის ობიექტი (იხ. სქემა 4.1)

სქემა 4.1

უცხოური ელემენტი სხვადასხვაგვარად კლინდება სარეზიდენტო და ტერიტორიულ გადასახადებში, ასევე შერეულ პრინციპზე აგებულ გადასახადებში.

ტერიტორიული გადასახადები ითვალისწინებს მხოლოდ პირველი ჯგუფის საერთაშორისო საგადასახადო – სამართლებრივი ურთიერთობების წარმოშობას, ხოლო სარეზიდენტო გადასახადები – მხოლოდ მეორე ჯგუფის. მაგალითად, ფიზიკურ პირთა ქონების გადასახადი ეფუძნება ტერიტორიულ პრინციპს. აღნიშნული გადასახადის გადახდის ვალდებულება დაკავშირებულია პირის საკუთრებასთან საქართველოში. საქართველოს ფარგლებს გარეთ არსებული საკუთრება გადასახადით არ იბეგრება. შესაბამისად, უცხოურ ელემენტად შეიძლება ცნობილი იქნეს მხოლოდ გადასახადის გადამხდელი – მაგალითად, უცხოელი მოქალაქე, რომელიც ფლობს საკუთრებას საქართველოში.

იმ შემთხვევაში, თუკი გადასახადი აგებულია სარეზიდენტო პრინციპზე, შესაბამისად, გადასახადის გადამხდელად შეიძლება ცნობილი იქნეს მხოლოდ რეზიდენტები. უცხოური ელემენტი ამ შემთხვევაში შეიძლება იყოს მხოლოდ გადასახადის ობიექტი.

როგორც პირველი, ასევე მეორე ჯგუფის საგადასახადო ურთიერთობები უცხოური ელემენტით დამახასიათებელია შერეულ პრინციპზე აგებული გადასახადებისათვის. საქართველოში დღეისათვის ასეთ გადასახადებს მიეკუთვნება მოგების გადასახადი და საშემოსავლო გადასახადი. მაგალითად, უცხოური საწარმოს მოგების გადასახადის გადახდის ვალდებულებას კანონი უკავშირებს მხოლოდ საქართველოში არსებული წყაროებიდან მიღებულ ერთობლივ შემოსავლებს. საქართველოს საწარმოს მიერ გადასახადის გადახდის ვალდებულებას კი კანონი უკავშირებს თვით გადასახადით დასაბეგრი ობიექტის წარმოშობის ფაქტს, იმისდა მიუხედავად, რომელი ქვეყნის ტერიტორიაზე წარმოიშვა იგი.

4.2. მუდმივი დაწესებულება

უცხოელი ფიზიკური ირის ან უცხოური საწარმოს შემოსავლებიდან გადასახადების აკრეფისა და ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების შესახებ საკითხის გადაწყვეტისას, მნიშვნელობა ენიჭება საქართველოს ტერიტორიაზე ამ პირის საქმიანობის (მათ შორის საქმიანობის სახისა და ხანგრძლივობის) ხასიათს. ასეთი საქმიანობის ხასიათის შესაფასებლად გამოიყენება **მუდმივი დაწესებულების** კონცეფცია.

მუდმივი დაწესებულება შეიძლება იყოს როგორც ფილიალი, უცხოური საწარმოს ან უცხოელი ფიზიკური პირის წარმომადგენლობითი ოფისი, ასევე ამ პირის საქმიანობის განხორციელების ნებისმიერი ადგილი.

მუდმივი დაწესებულების ინსტიტუტი გამოიყენება მხოლოდ უცხოელი ფიზიკური პირის ან უცხოური საწარმოს საგადასახადო სტატუსის განსაზღვრისათვის, მას არ გააჩნია ორგანიზაციულ-სამართლებრივი მნიშვნელობა და ახასიათებს მხოლოდ ამ პირის საქმიანობას სხვა სახელმწიფოს ტერიტორიაზე. მუდმივი დაწესებულების აკრედიტაციის არსებობის ან არარსებობის ფაქტს გადასახადით დაბეგვრის მიზნებისათვის მნიშვნელობა არ გააჩნია.

უცხოელი ფიზიკური პირის ან უცხოური საწარმოს მუდმივი დაწესებულების არსებობის სავალდებულო პირობას, რომელიც დაცული უნდა იყოს ნებისმიერ შემთხვევაში, წარმოადგენს ის გარემოება, რომ მოსალოდნელია **დაწესებულების საქმიანობის ადგილი უნდა იმყოფებოდეს საქართველოს ტერიტორიაზე**. მუდმივი დაწესებულების არსებობის შემდეგი პირობაა **საქმიანობის ადგილის მუდმივი ხასიათი**. მუდმივი დაწესებულების არსებობის მესამე სავალდებულო პირობას წარმოადგენს – **უცხოელი ფიზიკური პირის ან უცხოური საწარმოს მიერ ასეთი მუდმივი საქმიანობის ადგილიდან ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელება** (მთლიანად ან ნაწილობრივ).

მუდმივი დაწესებულება არსებობს იმ მომენტიდან, როდესაც უცხოელი ფიზიკური პირი ან უცხოური საწარმო იწყებს თავის საქმიანობას სხვა სახელმწიფოს ტერიტორიაზე რაიმე სახის ფიქსირებული ადგილის მეშვეობით. ამასთან, ის პერიოდი, რომლის განმავლობაშიც მიმდინარეობდა მოსამზადებელი სამუშაოები (თუ ეს სამუშაოები არსებითად განსხვავდება უცხოელი ფიზიკური პირის ან უცხოური საწარმოს ძირითადი საქმიანობისაგან) არ შეიძლება ჩაითვალოს მუდმივი დაწესებულების არსებობის პერიოდად. საქართველოს **საგადასახადო კოდექსის მე-9-ე მუხლის თანახმად, ეკონომიკურ საქმიანობად ითვლება**

ნებისმიერი საქმიანობა, რომელიც წარმართება მოგების, შემოსავლის ან კომპენსაციის მისაღებად, მიუხედავად ასეთი საქმიანობის შედეგებისა **(იხ. სქემა 4.2)**.

საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის 29-ე მუხლი იძლევა მუდმივი დაწესებულების შემდეგ ცნებას. არარეზიდენტი ფიზიკური პირის ან უცხოური საწარმოს **მუდმივ დაწესებულებად** საქართველოში ითვლება განსაზღვრული ადგილი, რომლის გამოყენებითაც ეს პირი მთლიანად ან ნაწილობრივ ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას, რწმუნებული პირის საქმიანობის ჩათვლით.

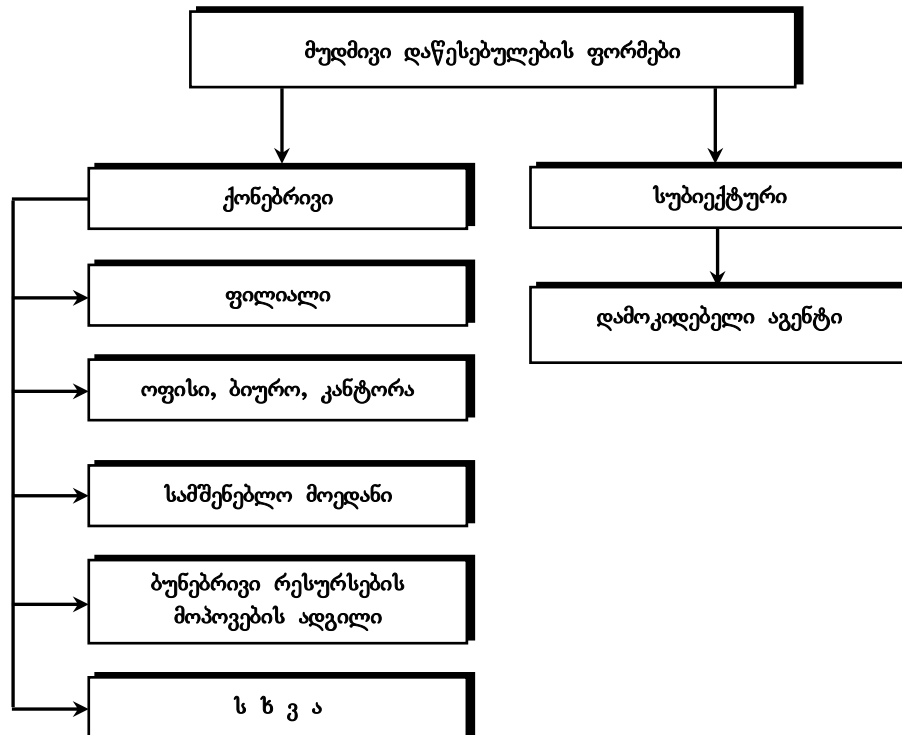
მუდმივ დაწესებულებას უთანაბრდება:

- სამშენებლო მოედანი, სამონტაჟო ან საამწყობო ობიექტი, აგრეთვე მათთან დაკავშირებული საკონტროლო საქმიანობის განხორციელება;
- დანადგარი ან კონსტრუქცია, საბურღი დანადგარი ან ხომალდი, რომლებიც გამოიყენება ბუნებრივი რესურსების დასაზვერად, აგრეთვე მათთან დაკავშირებული საკონტროლო საქმიანობის განხორციელება;
- მუდმივი ბაზა, სადაც არარეზიდენტი ფიზიკური პირი ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას;
- უცხოური საწარმოს მართვის ადგილი, ფილიალი, წარმომადგენლობა, განყოფილება, ბიურო, ოფისი, სააგენტო, საამქრო, საბადო, კარიერი, ბუნებრივი რესურსების მოპოვების სხვა ადგილი, ნებისმიერი სხვა ქვედანაყოფი ან ამ საწარმოს საქმიანობის სხვა ადგილი.

მუდმივი დაწესებულებები შეიძლება დავყოთ ქონებრივ და სუბიექტურ დაწესებულებებად. ქონებრივს მიეკუთვნება წარმომადგენლობათა ყველა ფორმა, რომლებიც წარმოიქმნება სხვა სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, უცხოელი ფიზიკური პირის ან უცხოური საწარმოს მუდმივი საქმიანობის ადგილის შედეგად. მათ მიეკუთვნება უცხოური კომპანიების ფილიალები, წარმომადგენლობები, სხვადასხვა სახის ოფისები, სამშენებლო მოედნები, ბუნებრივი რესურსების მოპოვების ადგილები და ა.შ. დაწესებულების სუბიექტურ ფორმებს მიეკუთვნება დაწესებულება, რომელიც წარმოიქმნება დამოკიდებული აგენტის საქმიანობის შედეგად **(იხ. სქემა 4.3)**.

მუდმივი დაწესებულების ერთ-ერთი განსაკუთრებული საკითხია სამშენებლო მოედანი (ასევე სამონტაჟო ან საამწყობო ობიექტი). მიუხედავად იმისა, რომ სამშენებლო მოედანი არ წარმოადგენს უცხოელი ფიზიკური პირის ან უცხოური საწარმოს არც ფილიალს, არც წარმომადგენლობას, ქმნის მუდმივ დაწესებულებას და შესაბამისად გააჩნია ჩვეულებრივი საგადასახადო სტატუსი.

სქემა 4.3

თუ უცხოელი ფიზიკური პირი ან უცხოური საწარმო საქართველოს ტერიტორიაზე საკუთარი საქმიანობის ადგილის შექმნის ნაცვლად ახორციელებს საქმიანობას საქართველოს რეზიდენტის მეშვეობით, მუდმივი დაწესებულების არსებობის შესახებ საკითხის გადაწყვეტისას გამოიყენება დამოკიდებული (რწმუნებული) და დამოუკიდებელი პირის კონცეფცია. უცხოელი ფიზიკური პირი ან უცხოური საწარმო არ განიხილება როგორც მუდმივი დაწესებულების მქონე სხვა სახელმწიფოში, თუ იგი ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას ამ სახელმწიფოში ბროკერის, კომისიონერის ან ნებისმიერი სხვა დამოუკიდებელი სტატუსის მქონე აგენტის მეშვეობით, იმ პირობით, თუ ეს პირები მოქმედებენ თავიანთი ჩვეული პროფესიული საქმიანობის ფარგლებში. **აგენტი ჩაითვლება დამოუკიდებელად შემდეგი პირობების არსებობისას:**

- იგი უნდა მოქმედებდეს არა მხოლოდ ერთი პირის აგენტის სახით;
- იგი თავისი საქმიანობისათვის უნდა იღებდეს ანაზღაურებას;
- აგენტის მიერ გაწეული მომსახურებისათვის მიღებული ანაზღაურება ყველა შემთხვევაში უნდა იყოს იდენტური.

დამოუკიდებელია თუ არა აგენტი განისაზღვრება აგენტის ვალდებულებათა დიაპაზონით. თუ აგენტის კომერციული საქმიანობა, რომელიც ახორციელებს განსაზღვრულ ფუნქციებს უცხოური პირისათვის, რეგლამენტებულია დაწვრილებითი ინსტრუქციებით ან მთლიანად კონტროლდება უცხოური პრინციპალის მიერ, ასეთ შემთხვევაში აგენტი არ შეიძლება ჩაითვალოს დამოუკიდებელ აგენტად. დამოუკიდებელი აგენტის კიდევ ერთი სუბიექტური კრიტერიუმის ხარისხად მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული სამეწარმეო რისკის გადანაწილება აგენტსა და პრინციპალს შორის.

უცხოური საწარმო ან უცხოელი ფიზიკური პირი განიხილება, როგორც მუდმივი დაწესებულების მქონე, თუ იგი სხვა სახელმწიფოში ახორციელებს სამეწარმეო

საქმიანობას დაწესებულების ან ფიზიკური პირის მეშვეობით, რომელიც არ წარმოადგენს დამოუკიდებელ აგენტს და რომელიც უცხოელ პირთან სახელშეკრულებო ურთიერთობების საფუძველზე:

- წარმოადგენს მის ინტერესებს ამ სხვა სახელმწიფოში;
- მოქმედებს მისი სახელით;
- გააჩნია ხელშეკრულებების დადების უფლებამოსილება მოცემული უცხოელი პირის სახელით, ან გააჩნია ხელშეკრულების არსებითი პირობების ჩამოყალიბების უფლებამოსილება;
- დამოკიდებული აგენტის საქმიანობა არ მოიცავს იმ საქმიანობას, რომელიც, როგორც წესი, არ განიხილება მუდმივ დაწესებულებად.

იმისათვის, რომ წარმოიქმნას მუდმივი დაწესებულება დამოკიდებული (რწმუნებული) აგენტის სახით, პირი ერთდროულად უნდა აკმაყოფილებდეს ყველა აღნიშნულ კრიტერიუმს. იმ შემთხვევაში, თუ ერთ-ერთი კრიტერიუმი არ სრულდება, მაგალითად, თუ პირს არ გააჩნია ხელშეკრულებების დადების უფლებამოსილება (და გააჩნია, მაგალითად, მხოლოდ ხელშეკრულების ხელმოწერის უფლება მას შემდეგ, რაც კომპანიის დირექტორთა საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება დაედო ხელშეკრულება), მაშინ ასეთი პირი არ შეიძლება განვიხილოთ როგორც დამოკიდებული აგენტი. შესაბამისად, უცხოური საწარმოს ან უცხოელი ფიზიკური პირის საქმიანობა არ ჩაითვლება მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით განხორციელებულად.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 29-ე მუხლის თანახმად, უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებად საქართველოში არ შეიძლება ჩაითვალოს საქართველოში არსებული დაწესებულება, რომელიც გამოიყენება (მიუხედავად იმისა, თუ ვინ იყენებს მას) მხოლოდ:

- ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის კუთვნილი საქონლის შენახვის ან დემონსტრირების მიზნით;
- ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის კუთვნილი საქონლის მარაგის შესანახად – სხვა პირის მიერ მისი გადამუშავების მიზნით;
- ამ უცხოური საწარმოსათვის ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირისათვის საქონლის შესყიდვის ან ინფორმაციის შეგროვების მიზნით;
- ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის ინტერესებიდან გამომდინარე მოსამზადებელი ან დამხმარე ხასიათის ნებისმიერი სხვა საქმიანობის განხორციელების მიზნით;
- ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის სახელით სესხების გაცემასთან, საქონლის მიწოდებასთან ან ტექნიკური ხასიათის მომსახურების გაწევასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებების მომზადების ან/და ხელმოწერის მიზნით;
- ზემოაღნიშნული საქმიანობის სახეობების ნებისმიერი კომბინაციით განხორციელების მიზნით.

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი უცხოური საწარმოს შეიღობილი საწარმო არ განიხილება ამ უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებად (მიუხედავად

იმისა, რომ აღნიშნული საწარმოს საქმიანობის მართვა ხორციელდება უცხოური საწარმოს ხელმძღვანელობით), ვინაიდან გადასახადებით დაბეგვრის მიზნებისათვის ასეთი შვილობილი საწარმო წარმოადგენს დამოუკიდებელ სუბიექტს და დამოუკიდებელ გადასახადის გადამხდელს. მთელი რიგი პირობების არსებობისას შვილობილმა საწარმომ შეიძლება წარმოქმნას მუდმივი დაწესებულება, როგორც დამოკიდებულმა აგენტმა.

შვილობილი კომპანია განიხილება უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებად, თუ იგი სახელშეკრულებო ურთიერთობების საფუძველზე წარმოადგენს ამ უცხოური საწარმოს ინტერესებს საქართველოში და გააჩნია მისი სახელით ხელშეკრულებების დადების უფლებამოსილება, ე.ი. მიეკუთვნება დამოკიდებულ (რწმუნებულ) აგენტთა კატეგორიას.

თუ უცხოელი იურიდიული პირი სხვა სახელმწიფოში ეწევა საქმიანობას მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით, წარმოადგენს გადასახადის გადამხდელს მუდმივ დაწესებულებასთან დაკავშირებული მიღებული შემოსავლების მიხედვით. ამასთან, აღნიშნული შემოსავალი (მოგება) განისაზღვრება, როგორც სხვაობა მუდმივ დაწესებულებასთან დაკავშირებულ მიღებულ შემოსავლებსა და მოქმედი კანონმდებლობით გათვალისწინებული გამოქვითვების თანხებს შორის პირდაპირი მეთოდის საფუძველზე ბუღალტრული და საგადასახადო აღრიცხვა-ანგარიშების მონაცემების საფუძველზე.

იმ შემთხვევაში, თუ უცხოელი იურიდიული პირის შემოსავალი დაკავშირებული არ არის მუდმივ დაწესებულებასთან და შემოსავლის წყარო ამ სახელმწიფოშია, იგი ექვემდებარება დაბეგვრას, გაცემის წყაროს მიხედვით გამოქვითვების გარეშე, საგადასახადო კოდექსის მე-18-ე თავის შესაბამისად.

4.3 საერთაშორისო ორმაგი დაბეგვრა

ეროვნულ სამართლებრივ სისტემებს შორის გადასახადებით დაბეგვრის დარგში ხშირად წარმოიქმნება კონფლიქტური სიტუაციები, რომელიც დაკავშირებულია მრავალჯერად დაბეგვრასთან. ამგვარი სიტუაციები განპირობებულია იმით, რომ ყველა სახელმწიფო თავისებურად წყვეტს საკითხს საგადასახადო ვალდებულების ისეთი ელემენტების ურთიერთკავშირის კონსტრუქციის შესახებ, როგორებიცაა დაბეგვრის სუბიექტი და გადასახადით დაბეგვრის ობიექტი.

ორმაგი დაბეგვრის განმსაზღვრელ მაჩვენებლებს წარმოადგენს:

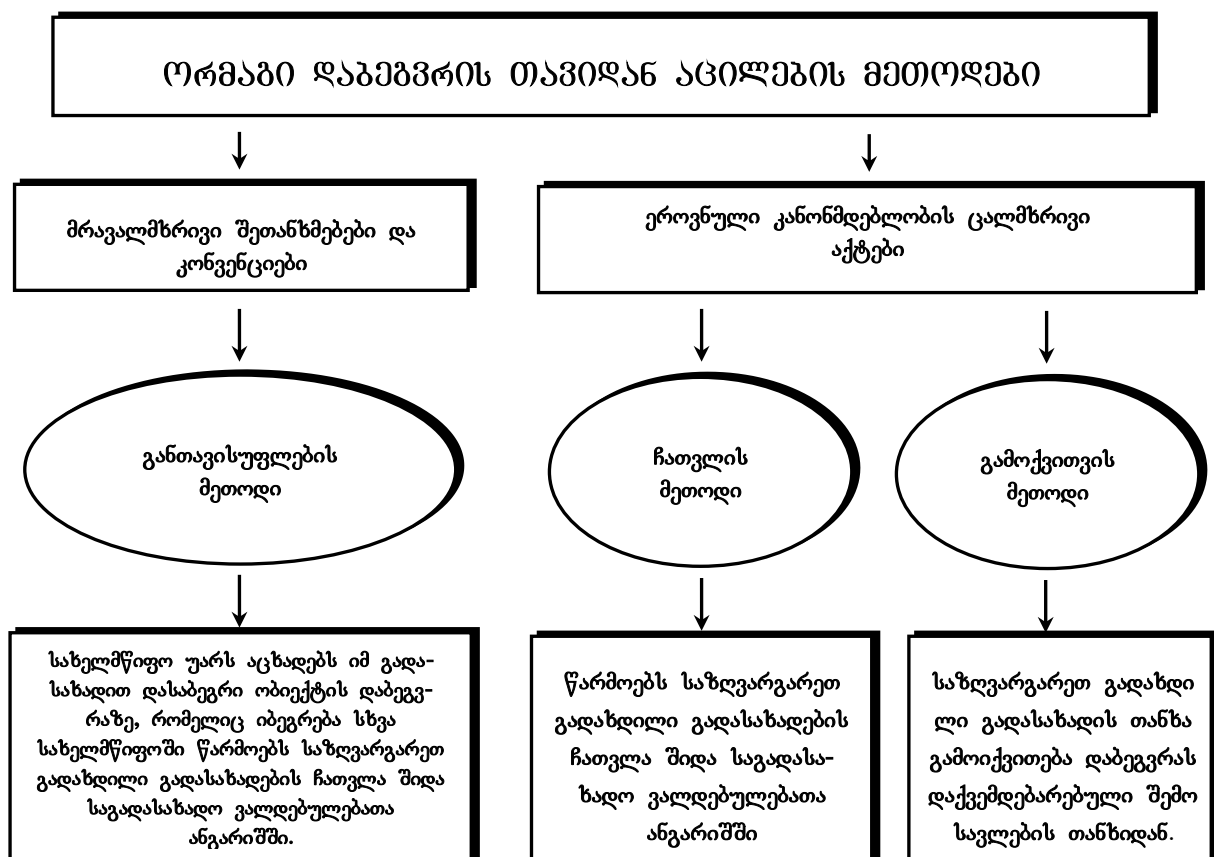
- **დაბეგვრის ობიექტის იდენტიფიკაცია;**
- **დაბეგვრის სუბიექტის იდენტიფიკაცია;**
- **გადასახადის გადახდის ვადების იდენტიფიკაცია;**
- **საგადასახადო შენატანების იდენტიფიკაცია.**

საერთაშორისო ორმაგ დაბეგვრას, ძირითადად, ვხვდებით ფიზიკური და იურიდიული პირების ქონებისა და შემოსავლების დაბეგვრისას. მისი წარმოშობის ძირითადი მიზეზი მდგომარეობს სახელმწიფოს სუვერენიტეტის პრინციპში, რომელიც გულისხმობს სახელმწიფოს მიერ საკანონმდებლო აქტების მიღების განსაკუთრებულ უფლებას და მათ საგადასახადო აღსრულებას ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, რაც იწვევს განსაზღვრულ კოლიზიებს. მაგალითად, რამდენიმე სახელმწიფო თვლის ერთსა და იმავე სუბიექტს თავის

გადასახადის გადამხდელად ან ერთი ქვეყნის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი დაბეგვრის ობიექტი იმავდროულად წარმოადგენს დაბეგვრის ობიექტს სხვა ქვეყნის კანონმდებლობითაც. საქართველოში საშემოსავლო გადასახადით იბეგრება რეზიდენტის მიერ მიღებული ყველა შემოსავალი, იმისდა მიუხედავად სად არის იგი მიღებული – საქართველოში თუ მის ფარგლებს გარეთ. ამავდროულად მეორე ქვეყანაში, მაგალითად, საფრანგეთში, საშემოსავლო გადასახადით იბეგრება ყველა შემოსავალი, რომელიც მიღებულია მის ტერიტორიაზე, გადამხდელის მუდმივი საცხოვრებელი ადგილის მიუხედავად. ამიტომ საქართველოს მოქალაქე, რომელიც საფრანგეთში მიიღებს საავტორო ჰონორარს წიგნის გამოცემით, ფორმალურად ვალდებული იქნება გადაიხადოს საშემოსავლო გადასახადი ერთი და იმავე ჰონორარიდან ორჯერ – როგორც საფრანგეთის, ასევე საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით. საერთაშორისო ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების შესაძლებლობებს მიეკუთვნება: **განთავისუფლების მეთოდი; ჩათვლის მეთოდი; გამოქვითვის მეთოდი.** (იხ. სქემა 4.4)

საგადასახადო ჩათვლის მექანიზმი გათვალისწინებულია საქართველოს საგადასახადო კოდექსით, რომლის თანახმადაც, საქართველოს ფარგლებს გარეთ გადახდილი საშემოსავლო გადასახადის ან მოგების გადასახადის თანხები ჩაითვლება საქართველოში გადასახადის გადახდისას. ამასთან, ჩათვლილი თანხების ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს გადასახადის იმ თანხებს, რომელიც დარიცხული იქნებოდა საქართველოში ამ შემოსავალზე ან მოგებაზე, საქართველოში მოქმედი წესითა და განაკვეთებით.

სქემა 4.4

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი

მუხლი 23. საერთაშორისო ფინანსური კომპანია

1. **საერთაშორისო ფინანსური კომპანია არის ფინანსური ინსტიტუტი**, რომელსაც თავისი უფლებამოსილი წარმომადგენლის განცხადების საფუძველზე მომავალი კალენდარული წლებისათვის, ხოლო ასეთი საწარმოების სახელმწიფო რეგისტრაციის შემთხვევაში – რეგისტრაციასთან ერთად მიმდინარე და მომავალი კალენდარული წლებისათვის **ენიჭება საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსი და გაიცემა ამ სტატუსის დამადასტურებელი სერტიფიკატი**. ამასთანავე, საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსი უქმდება იმ კალენდარული წლისათვის, რომელსაც ფინანსური ინსტიტუტის უფლებამოსილი წარმომადგენელი მიუთითებს განცხადებაში საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსის გაუქმების თაობაზე.
2. **საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის მიერ საქართველოში არსებული წყაროდან ფინანსური ოპერაციის განხორციელების ან/და ფინანსური მომსახურების გაწევის შედეგად მიღებული შემოსავალი არ უნდა აღემატებოდეს ერთობლივი შემოსავლის 10 პროცენტს**.
3. საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსს ანიჭებს საგადასახადო ორგანო. მისი მინიჭების წესი განისაზღვრება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.
4. **საერთაშორისო ფინანსური კომპანია იქმნება თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის გარეთ**.

მუხლი # 24 - თავისუფალი საწყობის საწარმო

მუხლი ა მ ო ლ ე ბ უ ლ ი ა.

მუხლი 24¹. სპეციალური სავაჭრო კომპანია (13.10.2011. N5120)

1. **სპეციალური სავაჭრო კომპანია არის საწარმო, რომელსაც მოგების გადასახადისაგან განთავისუფლების მიზნით ამ მუხლის შესაბამისად მინიჭებული აქვს სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსი. (15.05.2012. N6211)**
2. სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსი შეიძლება მიენიჭოს მხოლოდ ამ მიზნით შექმნილ საწარმოს, რეგისტრაციასთან ერთად, მიმდინარე და მომავალი კალენდარული წლებისათვის. სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსის მინიჭებისას გაიცემა ამ სტატუსის დამადასტურებელი სერტიფიკატი. უცხოურ საწარმოს, რომელიც საქართველოში ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით, უფლება აქვს, სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსის მინიჭებისა და მხოლოდ ამ მუხლით ნებადართული საქმიანობის განხორციელების მიზნით დამატებით დაარეგისტრიროს განცალკევებული მუდმივი დაწესებულება. (8.11.2011. N5202)
3. საწარმოს სპეციალური სავაჭრო **კომპანიის სტატუსს ანიჭებს საგადასახადო ორგანო**. სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსის მინიჭების წესი განისაზღვრება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.
4. **სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსის მქონე საწარმოს უფლება აქვს**
 - ა) საბაჟო საწყობიდან განახორციელოს უცხოური საქონლის რეექსპორტი; (15.05.2012. N6211)
 - ბ) საბაჟო საწყობში განახორციელოს უცხოური საქონლის მიწოდება როგორც სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსის მქონე, ისე ამ სტატუსის არმქონე საწარმოებისთვის; (15.05.2012. N6211)

საქონელი

1. **საქონელი არის მატერიალური ან არამატერიალური ქონება, მათ შორის, ელექტრო- და თბოენერგია, გაზი და წყალი.**
2. **დამატებული ღირებულების გადასახადის მიზნებისათვის საქონელს არ მიეკუთვნება ფული.** (სსკ. მ. 13)

- გ) საბაჟო საწყობში შემდგომი რეექსპორტის ან/და მიწოდების მიზნით არანაკლებ საბაჟო ღირებულებით შეისყიდოს უცხოური საქონელი სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსის არმქონე საწარმოსაგან; (15.05.2012. N6211)
- დ) ამ ნაწილის „ა“-„გ“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული საქმიანობებიდან მიღებული შემოსავლის გარდა, მიიღოს სხვა შემოსავალი, მათ შორის: (8.11.2011. N5202)
- დ.ა) შემოსავალი, რომელიც ამ კოდექსით განთავისუფლებულია მოგების გადასახადისაგან;
- დ.ბ) შემოსავალი მის მიერ ეკონომიკურ საქმიანობაში 2 წელზე მეტი ვადით გამოყენებული ძირითადი საშუალების მიწოდებიდან;
- დ.გ) შემოსავალი, გარდა ამ ნაწილის „დ.ა“ და „დ.ბ“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებულისა, რომელიც საქართველოში არსებული წყაროდან საგადასახადო პერიოდის (წლის) მიხედვით არ უნდა აღემატებოდეს 1 მილიონ ლარს და მის მიერ საქართველოში შემოტანილი უცხოური საქონლის საბაჟო ღირებულების 5 პროცენტს. (27.03.2012. N5942)

5. სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსის მქონე საწარმოს ეკრძალება:

- ა) განახორციელოს საქონლის იმპორტი საქართველოში, გარდა ამ საწარმოს ძირითადი საშუალებისთვის განკუთვნილი იმპორტისა; (8.11.2011. N5202)
 - ბ) საქართველოს ტერიტორიაზე შეისყიდოს საქართველოს საქონელი შემდგომი მიწოდების მიზნით;
 - გ) მომსახურება გაუწიოს საქართველოს საწარმოს/ინდივიდუალურ მეწარმეს ან/და უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში;
 - დ) ჰქონდეს საბაჟო საწყობი. (27.03.2012. N5942)
6. გადასახადის გადამხდელის მიერ სპეციალური სავაჭრო კომპანიიდან უცხოური საქონლის შესყიდვის შემთხვევაში მყიდველის მიერ ერთობლივი წლიური შემოსავლიდან გამოსაქვითი ხარჯი არ შეიძლება იყოს ამ საქონლის საბაჟო ღირებულებაზე მეტი. ეს შეზღუდვა არ ეხება მყიდველის მიერ გაწეულ ხარჯებს, რომლებიც ამ კოდექსით მიეკუთვნება აქტივის ღირებულებას და არ უკავშირდება სპეციალური სავაჭრო კომპანიისათვის გადახდებს. (27.03.2012. N5942)
7. სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსი უქმდება იმ კალენდარული წლისათვის, რომელსაც საწარმოს უფლებამოსილი წარმომადგენელი მიუთითებს განცხადებაში სპეციალური სავაჭრო კომპანიის სტატუსის გაუქმების თაობაზე. ამასთანავე, განცხადება წარდგენილი უნდა იქნეს შესაბამისი წლის დაწყებამდე არა უგვიანეს 5 სამუშაო დღისა.

მუხლი 25. თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმო (10.04.2012. N6015)

1. თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმო (შემდგომ – თიზ-ის საწარმო) არის „თავისუფალი ინდუსტრიული ზონების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად შექმნილი საწარმო

2. თიზ-ის საწარმო ვალდებულია საქართველოს კანონმდებლობით რეგისტრირებული პირისათვის (გარდა თიზ-ის საწარმოსი) საქონლის მიწოდების შემთხვევაში გადაიხადოს საქონლის მიწოდებით მიღებული/მისაღები შემოსავლის (საქონლის უსასყიდლოდ მიწოდებისას – ამ საქონლის საბაზრო ფასის) არაუგვიანეს 4 პროცენტი საქონლის მიწოდების თვის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა.
3. საქართველოს კანონმდებლობით რეგისტრირებული პირის მიერ (გარდა თიზ-ის საწარმოსი) თიზ-ის საწარმოსთვის საქონლის (გარდა ადგილზე მოხმარებისათვის ან/და წარმოებისათვის განკუთვნილი ელექტროენერგიისა, წყლისა და ბუნებრივი აირისა) მიწოდებისას თიზ-ის საწარმო ვალდებულია გადაიხადოს მიწოდებული საქონლის საბაზრო ფასის 4 პროცენტი არაუგვიანეს საქონლის მიწოდების თვის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა. (15.05.2012. N6211)
4. საქართველოს კანონმდებლობით რეგისტრირებული პირის მიერ (გარდა თიზ-ის საწარმოსი) თიზ-ის საწარმოსათვის საქონლის მიწოდებისას დაბეგვრის მიზნებისათვის გამოიყენება ამ საქონლის საბაზრო ფასი.

5. თიზ-ის საწარმოს ეკრძალება:

- ა) საქართველოს კანონმდებლობით რეგისტრირებული პირისაგან (გარდა თიზ-ის საწარმოსი) მომსახურების შეძენა, გარდა:
- ა.ა) თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის ორგანიზატორის ან/და ადმინისტრაციის მიერ დაცვის მომსახურების გაწევისა ან/და ქონების ქირით ან იჯარით გადაცემისა;
 - ა.ბ) ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის, კანალიზაციის, აუდიტორული ან/და საკონსულტაციო მომსახურებისა, ლიცენზირებული ფინანსური ინსტიტუტის მიერ ფინანსური ოპერაციების განხორციელებისა ან/და ფინანსური მომსახურების გაწევისა, აგრეთვე ძირითად საშუალებათა დადგმისა, მონტაჟისა ან/და მშენებლობის მომსახურების გაწევისა;
 - ა.გ) საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული მომსახურებისა;
- ბ) საქართველოს კანონმდებლობით რეგისტრირებული პირისათვის (გარდა თიზ-ის საწარმოსი) მომსახურების გაწევა.
6. თიზ-ის საწარმოს მიერ საგადასახადო ანგარიშგების წესი განისაზღვრება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.“ (10.04.2012. N6015)
7. საქართველოს მთავრობას უფლება აქვს, განსაზღვროს თიზ-ის საწარმოს მიერ არარეზიდენტისათვის (გარდა საქართველოში არარეზიდენტის მუდმივი დაწესებულებისა) გასაწევი მომსახურების სახეები, რომელიც გადასახადებით დაბეგვრის მიზნებისათვის ჩაითვლება თიზ-ის საწარმოს მიერ თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში განხორციელებულ ნებადართულ საქმიანობად.

მუხლი 29. მუდმივი დაწესებულება

1. საქართველოში უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებად ითვლება განსაზღვრული ადგილი, რომლის გამოყენებითაც ეს პირი ნაწილობრივ ან მთლიანად ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას საქართველოში, რწმუნებული პირის საქმიანობის ჩათვლით. გარდა ამ მუხლის მე-6, მე-9 და მე-12 ნაწილებით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

2. მუდმივ დაწესებულებას უთანაბრდება:

- ა) სამშენებლო მოედანი, სამონტაჟო ან სამწყობო ობიექტი, აგრეთვე მათთან დაკავშირებული საკონტროლო საქმიანობის განხორციელება;
 - ბ) დანადგარი ან კონსტრუქცია, საბურღი დანადგარი ან ხომალდი, რომელიც გამოიყენება ბუნებრივი რესურსების დასაზვერად, აგრეთვე მათთან დაკავშირებული საკონტროლო საქმიანობის განხორციელება;
 - გ) მუდმივი ბაზა, სადაც არარეზიდენტი (სსკ. მ.8-4) ფიზიკური პირი ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას;
 - დ) უცხოური საწარმოს მართვის ადგილი, ფილიალი, წარმომადგენლობა, განყოფილება, ბიურო, ოფისი, სააგენტო, სამქრო, საბადო, კარიერი, ბუნებრივი რესურსების მოპოვების სხვა ადგილი, ნებისმიერი სხვა ქვედანაყოფი ან ამ საწარმოს საქმიანობის სხვა ადგილი.
3. ამ მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილების დებულებები არ ვრცელდება „ნავთობისა და გაზის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ნავთობისა და გაზის ოპერაციების განხორციელებისას არარეზიდენტი ქვეკონტრაქტორების მიერ მომსახურების გაწევაზე.
4. ამ მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილების დებულებათა მიუხედავად, საქართველოში უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებად ითვლება ამ საწარმოს სახელით ან/და მისი ინტერესების შესაბამისად სხვა პირის (სხვა საწარმოს, ამ ან სხვა საწარმოს ქვედანაყოფის ან ფიზიკური პირის, რომელიც არ არის ამ მუხლის მე-5 ნაწილით გათვალისწინებული პირი) მიერ ამ საწარმოს 3 თვეზე მეტი ხნით მართვა, გარდა ამ მუხლის მე-5 და მე-6 ნაწილებით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.
5. თუ უცხოური საწარმო ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირი საქართველოში ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას კანონმდებლობით განსაზღვრული პროფესიონალური სტატუსის მქონე შუამავლის, აგენტის ან ბროკერის მეშვეობით, რომელიც უფლებამოსილი არ არის, აწარმოოს მოლაპარაკებები ან ხელი მოაწეროს ხელშეკრულებას ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის სახელით, მაშინ შუამავლის, აგენტის ან ბროკერის

საქმიანობა არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში.

6. უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ საქართველოს საწარმოების ფასიანი ქაღალდების, კაპიტალის წილების, ასევე საქართველოს ტერიტორიაზე საკუთრების მხოლოდ ფლობის ფაქტი ამ მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილებით გათვალისწინებული მუდმივი დაწესებულების ნიშნების არქონის შემთხვევაში არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში.
7. უცხოური საწარმოს მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ სხვა საწარმოში ან ორგანიზაციაში სამუშაოდ საკუთარი თანამშრომლების მხოლოდ მივლინების ფაქტი არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში, თუ ეს თანამშრომლები იმყოფებიან იმ საწარმოს ან ორგანიზაციის კონტროლის ქვეშ, რომელშიც ისინი იქნენ მივლინებული.

8. უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ საქართველოს საწარმოს ან საქართველოს ორგანიზაციის მხოლოდ კონტროლირების ფაქტი არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში.

9. უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში არ მიეკუთვნება საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული დაწესებულება, რომელიც გამოიყენება მხოლოდ:

- ა) ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის კუთვნილი საქონლის შენახვის ან დემონსტრირების მიზნით;
- ბ) ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის კუთვნილი საქონლის მარაგის შესანახად – სხვა პირის მიერ მისი გადამუშავების მიზნით;
- გ) ამ უცხოური საწარმოსათვის ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირისათვის საქონლის შესყიდვის ან ინფორმაციის შეგროვების მიზნით;
- დ) ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის ინტერესებიდან გამომდინარე მოსამზადებელი ან დამხმარე ხასიათის ნებისმიერი სხვა საქმიანობის განხორციელების მიზნით;
- ე) ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის სახელით სესხების გაცემასთან, საქონლის მიწოდებასთან ან ტექნიკური ხასიათის მომსახურების გაწევასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებების მომზადების ან/და ხელმოწერის მიზნით;
- ვ) ამ ნაწილის „ა“-„ე“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული საქმიანობის სახეობების ნებისმიერი კომბინაციით განხორციელების მიზნით.

10. უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივი დაწესებულება საქართველოში ასეთად ითვლება მისი ამ მუხლის მე-11 ნაწილის თანახმად რეგისტრაციის, მისთვის შესაბამისი უფლებამოსილებების მინდობის ან მის მიერ წარმომადგენლობითი საქმიანობის განხორციელების დაწყების მომენტიდან.

11. საქართველოში უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივი დაწესებულების რეგისტრაციის ვალდებულება ეკისრება საგადასახადო ორგანოს, რომელიც აწარმოებს შესაბამის რეესტრს. რეგისტრაციისა და რეესტრის წარმოების წესს განსაზღვრავს საქართველოს ფინანსთა მინისტრი.

12. უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე ქონების მხოლოდ ლიზინგით (სსკ.მ.8-38), უზუფრუქტით, ოჯარით, ქირით ან/და სხვა ამგვარი ფორმით გაცემა არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც პირი პირადად წარმომადგენლის ან დაქირავებული პერსონალის მეშვეობით სისტემატურად ახორციელებს ქონების მიმღების საქმიანობის მომსახურებას და ზედამხედველობას. (8.11.2011. N5202)

მუხლი 34. საქართველოს რეზიდენტი (სსკ.მ-8-20) და არარეზიდენტი (სსკ. მ.8-4) ფიზიკური პირები

1. ფიზიკურ პირებად ითვლებიან:

- ა) საქართველოს მოქალაქეები;
- ბ) უცხო ქვეყნის მოქალაქეები;

გ) მოქალაქეობის არმქონე პირები.

2. საქართველოს რეზიდენტად, მთელი მიმდინარე საგადასახადო წლის განმავლობაში, ითვლება ფიზიკური პირი, რომელიც ფაქტობრივად იმყოფება საქართველოს ტერიტორიაზე 183 დღე ან მეტ ხანს წლებისმთელი უწყვეტი 12 კალენდარული თვის პერიოდში, რომელიც მთავრდება ამ საგადასახადო წელს, ან ფიზიკური პირი, რომელიც ამ საგადასახადო წლის განმავლობაში იმყოფებოდა უცხო ქვეყანაში საქართველოს სახელმწიფო სამსახურში.

3. საქართველოს ტერიტორიაზე ფაქტობრივად ყოფნის დროდ ითვლება დრო, რომლის განმავლობაშიც ფიზიკური პირი იმყოფებოდა საქართველოში, აგრეთვე დრო, რომლითაც იგი გავიდა საქართველოს ფარგლების გარეთ სპეციალურად სამკურნალოდ, დასასვენებლად, მივლინებით ან სასწავლებლად.

4. საქართველოს ტერიტორიაზე ფაქტობრივად ყოფნის დროს არ მიეკუთვნება დრო, რომლის განმავლობაშიც ფიზიკური პირი იმყოფებოდა საქართველოში:

ა) როგორც დიპლომატიური ან საკონსულო სტატუსის მქონე პირი ან ასეთი პირის ოჯახის წევრი;

ოჯახი – პირი, მისი მეუღლე, არასრულწლოვანი შვილი და გერი, აგრეთვე პირთან მუდმივად მცხოვრები მშობელი, შვილი და გერი, და, მმა, ბებია, პაპა, შვილიშვილი, რომლებიც საერთო მეურნეობას ეწევიან. ამ კოდექსის მიზნებისათვის თავად გადასახადის გადამხდელი უპირობოდ განსაზღვრავს იმ პირთა წრეს (ზემოაღნიშნულ პირთაგან), რომლებიც მასთან ერთად მუდმივად ცხოვრობენ და საერთო მეურნეობას ეწევიან. (სსკ. მ. 8.-16)

ბ) საერთაშორისო ორგანიზაციის თანამშრომელი, ან როგორც საქართველოში უცხო ქვეყნის სახელმწიფო სამსახურში მყოფი პირი ან ასეთი პირის ოჯახის წევრი, გარდა საქართველოს მოქალაქისა;

გ) ერთი უცხო ქვეყნიდან მეორეში საქართველოს ტერიტორიის გავლით გადაადგილებისას;

დ) სამკურნალოდ ან დასასვენებლად.

5. საქართველოს ტერიტორიაზე ფაქტობრივად ყოფნის დღედ ითვლება დღე, რომლის განმავლობაშიც ფიზიკური პირი იმყოფებოდა საქართველოში, მიუხედავად ამ ყოფნის ხანგრძლივობისა.

6. საქართველოს რეზიდენტობა, გარდა ამ მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრული შემთხვევისა, შეიძლება მიენიჭოს მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილ პირს საქართველოს ფინანსთა და იუსტიციის მინისტრების მიერ განსაზღვრული წესითა და პირობებით. მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილი პირი არის „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული პირი.

6¹. თუ არ დგინდება ფიზიკური პირის რეზიდენტობა რომელიმე ქვეყნის მიმართ, ამ ფიზიკური პირის მიერ საგადასახადო ორგანოსთვის მიმართვის შემთხვევაში იგი ჩაითვლება საქართველოს რეზიდენტად, თუ იგი საქართველოს მოქალაქეა. (8.11.2011. N5202)

6². საქართველოს რეზიდენტობა, გარდა ამ მუხლის მე-2, მე-6 და 6¹ ნაწილებით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, შეიძლება მიენიჭოს უცხო ქვეყნის მოქალაქე ფიზიკურ პირს საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ განსაზღვრულ შემთხვევაში და დადგენილი წესით.

7. საქართველოს არარეზიდენტად ითვლება ფიზიკური პირი, რომელიც ამ მუხლის მიხედვით არ არის რეზიდენტი.

8. რეზიდენტის ან არარეზიდენტის სტატუსი დგინდება ყოველი საგადასახადო პერიოდისათვის ამასთანავე, ის დღეები, რომელთა მიხედვითაც ფიზიკური პირი წინა საგადასახადო პერიოდში ჩაითვალია რეზიდენტად, არ გაითვალისწინება მომდევნო საგადასახადო პერიოდში რეზიდენტობის დადგენისას.

დამატებით გასაცნობი ინფორმაცია

საქართველოს კანონი “თავისუფალი ინდუსტრიული ზონების შესახებ” 5175-რს. 3.07.2007წ.